

Shapes without Background versus Background without Shapes. Challenges of Contemporary Education. The Role of Administration in Guaranteeing Quality Teaching

Verginia VEDINAȘ¹

Abstract: The present study aims at addressing aspects of the destiny of Romanian education, in general, and of academic education, in particular. We are particularly concerned with the aspects related to the evolution in the academic career, but also those which aimed at the organization and development of education in all its cycles, especially the higher education. The considered context is that of some cyclical reforms that are carried out in the regulation of the education process, and which have as a declared target the need for its permanent modernization, which does not respect a fair balance with the constant elements that characterize the Romanian space. We also add the fact that the promoted solutions emphasize the elements of form and procedure, on technical criteria, of form, to the detriment of substantive aspects that must retain their priority. Contemporary education is faced with challenges, which it is not always able to face. Therefore, the responsibility rests with the legislative body, which creates the normative framework for organizing and conducting the educational process and the executive one, the administration, in general, which implements it.

Keywords: education; public service; reforms; central public administration; local public administration

1. Concepte: învățământ, învățătură, educație

Conform DEX, termenul de *învățământ* evocă *domeniul de activitate* prin intermediul căruia se realizează *instruirea și educarea*. Această activitate nu se desfășoară oricum, ea presupune un cadru organizat, pe care îl evocăm prin conceptul de *școală*, care apreciem că este termenul cel mai acoperitor și apt să cuprindă, în sensurile lui, procesul de formare, informare, de creare și desăvârșire a individului și de pregătire a lui pentru a-și asuma o anumită profesie sau meserie, prin parcurgerea etapelor instituțional organizate și reglementate. Termenul poate primi atât această

¹ Professor, PhD, Corresponding member of the Romanian Academy of Scientists, President of the "Paul Negulescu" Institute of Administrative Sciences, University of Bucharest, Romania, Address: Blvd. Regina Elisabeta No. 4-12, Bucharest 030018, Romania. Corresponding author: virginia.vedinas@drept.unibuc.ro.

accepțiune, cât și altele, cum ar fi aceea de *percept din care se deduce modul de a învăța, rezultat al procesului de educație și instrucție*. În dreptul public, termenii sunt definiți în două sensuri, *formal organic*, ca ansamblu de activități și *material funcțional*, ca summum de subiecte de drept implicate în derularea acestui proces. Utilizând cele două accepțiuni, putem identifica sintagmele de *sistem de învățământ* și de *proces de învățământ*.

Învățătura este consecința procesului de învățământ. Este ce rămâne după ce ai învățat. Omul învață nu doar ca să parcurgă niște etape care să-l valideze în fața celorlalți și a societății, în ansamblul său. Omul învață ca să dobândească aptitudini, cunoștințe, deprinderi pentru a-și asuma un statut profesional.

Educația le înglobează pe amândouă. Este mai mult decât învățământul. Prin educație persoana *se informează* dar se și *formează*, iar rezultatul final este contribuția mai multor factori, atât cei instituționalizați, cât și cei neinstituționalizați, inclusiv familia.

În învățământul contemporan se resimt, cu mai multă sau mai puțină pregnanță, abordări care relevă faptul că se parcurg forme de învățământ, inclusiv universitar sau postuniversitar nu pentru ca să se acumuleze și perfecționeze cunoștințe și informații, ci pentru a se dobândi anumite acte administrative care sunt necesare pentru ocuparea unor posturi sau funcții sau pentru evoluția în cadrul acestora. Aici credem noi că este un fel de *nod gordian* care afectează societățile. Dacă pornim de la faptul că învățământul este prima și cea mai importantă condiție pentru evoluția societăților, este neîndoielnic faptul că orice etapă de pregătire și perfecționare trebuie să aibă la bază nevoia reală, interes și implicare, onestitate și receptivitate. Credem că pentru aceasta este nevoie mai mare ca statul, prin autoritățile sale, să manifeste preocupare pentru înțelegerea faptului că învățământul trebuie considerat o etapă a acumulărilor și transformărilor, nu una formală, care să aducă după sine niște acte fără acoperire. Forme fără fond, proceduri care au ajuns să domine și chiar să „înghită” prea adeseori, conținutul. În vremurile pe care le trăim, primează forma, nu fondul, în toate domeniile. Iar lucrurile acestea trebuie să se schimbe.

2. Cadrul constituțional actual

Deslușirea celor două sensuri trebuie să pornească de la accepțiunea juridică a acestui concept, de *drept fundamental*, reglementat de art. 32 din Constituție¹ sub denumirea de *dreptul la învățătură*.

Dreptul la învățătură este considerat a reprezenta **o componentă a dreptului la educație**,² relația dintre cele două concepte fiind aceea de la *parte* la *întreg* sau, în termenii logicii formale, de la *genul proxim* la *diferența specifică*. Este chiar componenta principală a dreptului la educație³.

Susținem modul în care este denumit acest articol, având în vedere și semnificația conceptelor și aspectele pe care le-am semnalat la secțiunea anterioară. Spunem aceasta deoarece **omul învață ca să dobândească învățături, nu ca să obțină diplome, certificate sau să îndeplinească unele cerințe impuse de lege**.

Se cuvine precizat că **prevederile constituționale privind dreptul la învățătură trebuie corelate cu principiile constituționale care guvernează ansamblul drepturilor fundamentale**, dintre care relevanță deosebită prezintă **principiul egalității**, care dă **expresie egalei garantări pe care statul trebuie să o asigure destinatarilor legii, fără privilegii și discriminări pe criterii arbitrar**⁴.

Analizând conținutul art. 32 constatăm următoarele elemente care se desprind și care conturează ceea ce reprezintă **regimul constituțional actual al dreptului la învățătură**.

A) Se delimitează **sfera formelor** prin intermediul cărora se realizează acest drept fundamental⁵, care include două categorii. Mai întâi, se identifică, prin alin. (1), **formele de învățământ**, fiind vorba despre *învățământul general obligatoriu, cel liceal, profesional și superior*, la care se adaugă *alte forme de instrucție și de perfecționare*.

În al doilea rând, prin alin. (5) al articolului 32 se determină **sfera formelor sau categoriilor de instituții** prin intermediul cărora se exercită dreptul la învățătură, fiind vorba despre **instituții de stat, particulare sau confesionale**, după caz.

Sub acest aspect, putem observa că România se supune regulii europene în materie, conform căreia pe de o parte, **învățământul este o sarcină a statului**, cu toate consecințele care derivă de aici și le vom analiza în continuare, iar pe de altă parte,

¹ Constituția României a fost publicată în M. Of. nr. 233/21 noiembrie 1991. A fost revizuită prin Legea nr. 429/2003, publicată în M. Of. nr. 758/29 octombrie 2003 și republicată în M. Of. nr. 767/31 octombrie 2003.

² Bianca Selejan-Guțan în (Muraru & Tănăsescu, 2023, p. 69)

³ Flavia Lucia Ghencea, *Pentru o viață mai bună, ramâi mai mult la școală. Dreptul la educație, teme al traiului decent*, în (Niță, 2022, p. 121)

⁴ Tudorel Toader, Marieta Safta, *Educația înțeleasă ca drept fundamental*, în (Niță, 2022, p. 99).

⁵ Prin alin. (1) al art. 32.

acest lucru nu împiedică existența învățământului privat, astfel cum există și în alte state europene (Franța, Germania, Italia, Spania)¹. Acest fapt înscrie serviciul public de învățământ în categoria celor care pot fi prestate atât în formă **publică**, dar și **privată**, procesul de privatizare a serviciilor publice fiind caracteristic societăților democratice, cu precizarea că subzistă *obligația supravegherii modului de funcționare a serviciilor publice încredințate particularilor*². În ceea ce privește fostele state totalitate, privatizarea îmbracă forme pe care le-am putea califica drept exagerate, dacă nu paroxistice, dacă avem în vedere nu doar **cât s-a privatizat**, ci și **cum s-a privatizat**, mai ales când ne raportăm la privatizarea unor servicii publice de valorificare a bogățiilor naturale, care sunt, în același timp și servicii esențiale pentru societate. Inclusiv modul în care s-a derulat procesul de *privatizare a serviciului public de învățământ*, prin faptul că s-a pus accentul pe *cantitate* și pe *dotări* nu pe *rezultate* și *calitate*. A existat o perioadă în care s-au înființat instituții de învățământ sau sucursale ale acestora, cum se exprimă plastic poporul, exagerând, evident, ca să atragă atenția, *în toate cătunele*, situație care, din fericire, s-a diminuat, fără a dispărea în totalitate.

B) Se consacră **principiile de rang constituțional** în baza cărora se realizează dreptul la învățatură în România. Este vorba despre următoarele principii:

a) **desfășurarea învățământului** de toate gradele **în limba română**, care este limba oficială în stat, conform art. 13 din Constituție.

De la acest principiu, există două **derogații**. Prima vizează *posibilitatea ca învățământul să se desfășoare și într-o limbă de circulație internațională*. Această variantă este recunoscută la toate nivelurile învățământului, de la cel preșcolar până la cel superior și postuniversitar. Cea de-a doua are ca obiect *dreptul recunoscut minorităților naționale de a învăța în limba lor maternă și dreptul de a fi instruite în această limbă, care sunt garantate*, cu precizarea că **modalitățile prin care se realizează acest lucru sunt prevăzute de lege**;

b) **gratuitatea învățământului de stat**, care se asigură **potrivit legii**.

În opinia noastră, această din urmă sintagmă a fost interpretată într-un mod denaturat, care nu corespunde spiritului pe care l-a avut în vedere legiuitorul. Iar *denaturarea* a produs-o în primul rând statul, prin autoritățile care au atribuit în desfășurarea procesului de învățământ, care s-a sprijinit pe un cadru normativ inapt să facă o aplicare corespunzătoare a acestui principiu. Cum se remarcă în primul comentariu al Constituției, care își păstrează valoarea în ceea ce privește prevederile constituționale nemodificate în 2003, prin exprimarea „potrivit legii” *se permite, cum*

¹ Bianca Selejan-Guțan în (Muraru & Tănăsescu, 2023, p. 271).

² Anton Trăilescu în (Vedinaș, 2022, p. 45).

*este și firesc, stabilirea unor criterii și condiții care să valorifice principiul la adeverata sa valoare juridică și morală*¹.

Care să împiedice, în alte cuvinte, transformarea acestui *drept* în *abuz de drept*. Cunoaștem că aceasta este o tendință manifestă în comportamentul subiectelor de drept, atât cele particulare, cât și, adeseori, cele publice. Sensul acestui principiu împiedică însă, în opinia noastră, transformarea învățământului de stat într-unul particular, prin modul în care se derulează. Dorim să fim bine înțeleși, în ciuda intereselor pe care le putem avea la un moment dat, credem că principiile de drept, în general și cele de nivel constituțional, în particular, ar trebui să primeze. În opinia noastră, „în condițiile legii” poate să însemne limitarea numărului de ani în care poți termina o facultate sau a numărului de examene, pentru promovarea unei materii. Dar a se ajunge ca la instituțiile de stat numărul locurilor negratuite să fie dublu sau mai mult decât cele gratuite, apreciem că este o vulgarizare a principiului gratuității.

Suplimentar față de gratuitate, Constituția prevede că *statul acordă burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familiile defavorizate și celor instituționalizați, în condițiile legii*, dispoziție care a fost introdusă prin Legea nr. 429/2003 privind revizuirea Constituției²;

c) un al treilea principiu este cel al **garantării autonomiei universitare**³. Observăm că textul constituțional nu mai face trimitere la *condițiile legii* sau *limitele legii* atunci când îl consacră. Acest lucru nu poate fi în niciun caz interpretat în sensul că **autonomia este nelimitată**. Precizăm în acest context că specific dreptului public este faptul că **autonomia, indiferent de tipul ei, că este locală, funcțională, universitară etc, este întotdeauna raportată la lege. Ea începe și se termină unde prevede legea**. În acord cu cele menționate de noi, autonomia universitară este înțeleasă ca posibilitatea pe care o are fiecare instituție de învățământ de a *stabili propriile standarde de calitate, desigur, în condițiile legii*⁴.

Și Curtea Constituțională s-a pronunțat într-un mod similar, prin Decizia nr. 80/2014⁵, prin care a statuat că **autonomia universitară nu trebuie confundată cu independența**, deoarece *statul prin autoritățile publice competente, are/au destule pârghii care să îi/le permită să se asigure că universitățile respectă exigențele necesare pentru realizarea Spațiului European al Învățământului*.

¹ I. Muraru în (Constantinescu, et al., 1992, p. 85).

² A fost completat alin. (4) al art. 32 cu o nouă teză, care are conținutul mai sus menționat.

³ Consacrat de art. 32 alin. (6) al Constituției.

⁴ Bianca Selejan-Guțan în (Muraru & Tănăsescu, 2023, p. 271).

⁵ Publicată în M. Of. nr. 246/7 aprilie 2014.

Principiul autonomiei universitare, în viziunea Curții Constituționale, în condițiile în care **nu este definită de Legea fundamentală**¹, *dă dreptul comunităților universitare să își stabilească misiunea proprie, strategia instituțională, structura, necesitățile, organizarea și funcționarea proprie, gestionarea resurselor materiale și umane, dar toate acestea trebuie realizate cu respectarea strictă a legislației în vigoare, în limitele și în condițiile impuse de aceasta*².

C) Un ultim element al regimului constituțional al dreptului la învățatură este **libertatea învățământului religios**, pe care statul o asigură, în conformitate cu cerințele specifice fiecărui cult.

În prezent, în România funcționează un număr de 18 culte religioase recunoscute de statul român³, care sunt prevăzute în anexa la Legea nr. 489/2006⁴.

În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege. Cu privire la aceste aspecte, în reglementările succesive adoptate în România după 1990 și în practică s-au manifestat abordări și atitudini care au balansat între extreme.

Curtea Constituțională a statuat în jurisprudența sa că *nu poate fi încălcat dreptul părinților sau tutorilor de a asigura, potrivit propriilor convingeri religioase, educația copiilor minori a căror răspundere le revine. Statul este obligat să asigure posibilitatea studierii religiei, în timp ce elevii trebuie să aibă dreptul de opțiune*⁵.

Modul în care statul a înțeles să respecte sau, mai degrabă, să nu respecte dreptul ocrotitorilor legali de a asigura, educația religioasă a copiilor minori a căror răspundere le revine a generat, adeseori, litigii, care au fost tranșate de instanțele judecătorești. În unele dintre ele am fost implicați, ca avocat și avem satisfacția că am contribuit la consolidarea, pe cale jurisprudențială, a acestei libertăți în România.

Dintre cauzele care s-au aflat în fața instanțelor judecătorești și în care am asigurat apărarea reclamantilor o semnalăm pe cea care a pus problema organizării unui examen la proba de capacitate pentru absolvenții clasei a VIII-a într-o altă zi decât sâmbăta la una din probe, pentru a putea participa și elevii care provin din Cultul Creștin Adventist de Ziua a Șaptea. Precizăm că acest cult este singurul care are în

¹ Decizia CCR nr. 1646 din 16 decembrie 2010, publicată în M. Of. nr. 119 din 16 februarie 2011.

² Decizia CCR nr. 161 din 8 februarie 2011, publicată în M. Of. nr. 304 din 3 mai 2011.

³ Este vorba despre Biserica Ortodoxă Română; Episcopia Ortodoxă Sârbă de Timișoara; Biserica Romano-Catolică; Biserica Română Unită cu Roma; Arhiepiscopia Republicii Armene; Biserica Creștină Rusă de Rit Vechi din România; Biserica Reformată din România; Biserica Evanghelică C.A. din România; Biserica Evanghelică Lutherană din România; Biserica Unitariană din România; Biserica Unitariană din Transilvania; Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România; Biserica Creștină după Evanghelie din România- Uniunea Bisericilor Creștine după Evanghelie din România; Biserica Evanghelică Română; Uniunea Penticostală- Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România; Biserica Creștină Adventistă de Ziua a Șaptea din România; Federația Comunităților Evreiești din România; Cultul Musulman; Organizația Religioasă Martorii lui Iehova.

⁴ Republicată în M. Of. nr. 201 din 21 martie 2014.

⁵ Tudorel Toader, Marieta Safta, *Educația înțeleasă ca drept fundamental*, în (Niță, 2022, p. 111).

statutul său, care este aprobat prin hotărâre a Guvernului, interdicția de a desfășura orice fel de activități, inclusiv cea cu caracter educațional, în ziua de sâmbătă. Este vorba despre art.11 din Statutul de organizare și funcționare aprobat prin HG nr.399/2008¹, care are următorul conținut: „Conform poruncii a patra a Decalogului, credincioșii adventiști de ziua a șaptea respectă sâmbăta, începând de vineri de la apusul soarelui până sâmbătă la apusul soarelui, ca zi de repaus și sărbătoare religioasă, rânduită de Dumnezeu pentru închinare, cultivare spirituală și servicii de cult, și nu desfășoară în această zi nicio lucrare în scopuri materiale sau de interes vremelnic, nici atunci când este vorba despre serviciu, școală sau serviciul militar.”

În condițiile în care cererea inițială formulată de părinții tinerilor membri ai Cultului Adventist de Ziua a Șaptea nu a fost soluționată favorabil, a fost sesizată instanța de judecată, printr-o acțiune care în faza judecătii în fond s-a respins, însă în recurs², printr-o decizie a Instanței Supreme, s-a admis acțiunea și a fost obligat Ministerul Educației să programeze, pentru tinerii respectivi, proba la limba maternă într-o altă zi decât sâmbăta³.

3. Cadrul legal

Este reprezentat în prezent de Legea nr. 1/2011 a educației naționale⁴, iar la data când elaborăm prezentul studiu se preconizează adoptarea unei alte legi, care să aducă modificări esențiale față de prima lege.

Invocăm modul greoi și deficitar, ca să nu spunem „curat neconstituțional, coane Mitică” în care s-a adoptat vechea lege, aspecte care nu ar trebui trecute cu vederea, cu atât mai puțin uitate și deloc repetate. Precizăm doar, spre a releva deficitarele relații interinstituționale dintre Parlament și Guvern, faptul că, deși se afla în dezbateră Camerei Deputaților care era Cameră decizională, un proiect de lege privind educația națională, Guvernul l-a preluat, sustrăgându-l, practic și și-a angajat răspunderea asupra lui. După două sesizări și două decizii ale Curții Constituționale⁵, Legea educației naționale nr. 1/2011 a fost adoptată.

¹ Publicată în M. Of. nr. 324 din 24 aprilie 2008.

² În condițiile în care litigiul a avut loc în anul 1999, când nu fuseseră înființate curțile de apel, fondul cauzei a fost soluționat de Tribunalul București, iar recursul de către fosta Curte Supremă de Justiție, devenită după revizuirea Constituției Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Secțiile de Contencios Administrativ și Fiscal.

³ Este vorba despre Decizia nr. 1934/1999 pronunțată în Dosarul nr. 1686/1999 al Fostei Curți Supreme de Justiție (SCAF).

⁴ Publicată în M. Of. nr. 18 din 10 ianuarie 2011.

⁵ Prin Decizia nr. 1431/2010 publicată în M. Of. nr. 758 din 12 noiembrie 2010 Curtea a constatat că Guvernul a procedat neconstituțional atunci când și-a angajat răspunderea asupra unui proiect de lege aflat în dezbateră Guvernului și a constatat declanșarea unui conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament. Ulterior, Curtea Constituțională „s-a răzgândit” și a apreciat că propria Decizie nr. 1431/2010 nu poate împiedica procedura declanșată, și a constatat existența unui al doilea conflict juridic de natură constituțională între Guvern și Parlament prin Decizia nr. 1525/2010, publicată în M. Of. nr. 818 din 7 decembrie 2010, generat de refuzul Parlamentului de a dezbate moțiunea de cenzură depusă de opoziția parlamentară. A reținut Curtea că, odată inițiată moțiunea,

Nu putem să nu remarcăm „păienjenişul” de acțiuni în care s-a derulat această procedură, care nu ar nicio legătură cu *principiul colaborării loiale*, care ar trebui să guverneze relațiile interinstituționale dintre autoritățile publice și care este afirmat în jurisprudența celor două Curți Europene, preluat și în cea a Curții Constituționale și instanțelor judecătorești din România.

Nu avem decât să fim încrezători că procedura de adoptare a viitoarei legi a educației naționale sau cum se va numi nu va fi viciată de anormalitățile care s-au manifestat în adoptarea legii-cadru în materie, încă în vigoare.

4. Succinte considerații asupra învățământului universitar, în general și a carierei academice, în particular

O problemă care ne preocupă și pe care, în mod distinct sau de sine stătător am mai abordat-o, este cea referitoare la modul de derulare a etapelor carierei universitare.

Nu ne propunem să intrăm în detalii tehnice privind criteriile de evaluare, proceduri, instituții competente etc, ci dorim să scoatem în evidență unele particularități ale procesului de construire a unei cariere academice, în prezent. Care s-a transformat fundamental față de *viziunea clasică*, să-i spunem astfel, a unei asemenea evoluții.

În sinteză, mutația fundamentală care s-a petrecut este aceea că **nu se mai pune accent pe aspecte de fond, de valoare, de consistență, de prestanță academică** și credem că succesiunea reperelor la care ne raportăm ar putea continua, ci **se pune accentul pe formă, pe puncte, pe proceduri, pe încadrări în niște criterii stabilite a priori**, cu rădăcini în învățământul occidental.

Departa de noi intenția de a ne releva ca un oponent al schimbărilor sau ca o persoană care are ceva împotriva Occidentului. Ceea ce dorim să exprimăm este faptul că valoarea unui dascăl universitar nu credem că trebuie raportată la numărul de „puncte” care rezultă din socotirea unor cifre, ci la prestanța academică a acestuia, care este susținută de consistența lucrurilor pe care le spune sau le scrie, de valoarea lucrărilor pe care le-a elaborat, și avem în vedere domeniul juridic, cu prioritate. Ca să nu mai vorbim despre numărul de citări, care a ajuns o veritabilă „industrie” de unde rezultă „alianțe” și „mezalianțe”, care mai de care mai sofisticate. Nu mai conțeză cine te citează, în ce context, dacă *de bine* sau *de rău*, ca să ne exprimăm eufemistic.

Ne gândim la Paul Negulescu, unul din marii dascăli ai dreptului public, considerat, alături de Constantin Dissescu, părinte al dreptului administrativ românesc, care a

dezbateră ei nu putea fi oprită. În condițiile în care dezbateră nu a mai avut loc și moțiunea nu a fost supusă procedurii parlamentare de adoptare, s-a considerat că moțiunea a fost respinsă, iar legea adoptată, în baza art. 114 din Constituție alin. (3), care prevede că dacă Guvernul nu a fost demis prin votarea unei moțiuni de cenzură, *proiectul de lege se consideră adoptat, iar aplicarea programului sau a declarației de politică generală devine obligatorie pentru Guvern.*

dobândit această calificare nu doar prin cele câteva lucrări pe care le-a scris¹ și care au fost valoroase și cardinale pentru dreptul public, ci și prin faptul că a înființat în anul 1925 Institutul de Științe Administrative, care a fost reînființat în 1994 și care astăzi îi poartă numele. Câți dintre cei care avem nu știu ce punctaje avem vocația ca peste decenii, numele nostru să fie atribuit unei instituții simbol prin tradiție și valoare? Și ca să ducem absurdul mai departe, ne întrebăm, retoric, firește, dacă marele profesor s-a încadra în „criteriile” actuale privind conferirea unor grade academice.

Este adevărat că **trebuie să existe reglementate proceduri, criterii etc.** Dar **credem că ele ar trebui astfel gândite încât să nu sufoce** sau, și mai grav, **să înghită fondul.** Dacă nu facem astfel, **riscăm să transformăm învățământul universitar într-un soi de ritual, sau, dacă vreți, sanctuar al formelor fără fond. Și nu cred că ne dorim aceasta.**

Doar în trecere ne referim și la învățământul preuniversitar, care, sub aspectul modului în care se derulează, a raporturilor dintre profesori și elevi, constatăm că a „decăzut” într-un mod care este greu de acceptat. Agresiuni împotriva profesorilor, batjocorirea acestora, lipsa de decență în ținută și comportament, toate acestea au dobândit cote pe care, fără exagerare, le putem califica, scăpate oricărui control.

Legea care reglementează serviciul public de învățământ se numește *legea educației naționale*. Termenul de educație îl înglobează pe cel de învățământ, fără a se suprapune cu acesta. În formarea tinerelor generații, trebuie să se realizeze un just echilibru între educație și învățatură, între informații și deprinderi, între rigoare științifică și componenta axiologică, morală a acestora.

5. În loc de concluzii

Am abordat, în acest studiu, unele probleme și frământări ale noastre cu privire la destinul învățământului românesc. Nu spunem că avem una sau mai multe soluții miracol. Le punem însă în discuție, este de datoria noastră să facem acest lucru, ca dascăl universitar, în general și ca profesor de drept public, în particular.

În timp ce pregăteam studiul nostru, s-a petrecut un accident grav, un elev a înjunghiat o profesoară pentru că și-a permis să dea o verificare clasei din care făcea parte.

Cu ceva vreme în urmă, un tânăr asistent universitar a oripilat opinia publică prin preocupările extrașcolare pe care le avea cu studentele pe care trebuia să le *educe*.

România se pregătește să adopte o nouă lege a educației, care își propune probabil și ea, ca și cele care i-au precedat, să *reformeze* sistemul de învățământ.

¹ Paul Negulescu, 12 ianuarie 1974-6 mai 1946. Lucrări: *Tratatul de drept administrativ*, în două volume, apărut în mai multe ediții; *Curs de drept constituțional-1927*; *Codul administrativ adnotat-1930*; *Principes des droit international administratif* 1934.

Iar noi reflectăm asupra cuvintelor lui Aristotel, care afirma că *un stat care nu are grijă de educație, de învățământ, își sapă singur temeliiile. Și ne întrebăm când vom înțelege, oare, cât adevăr este în ele?*

6. Bibliografie

Constantinescu, M., Deleanu, I., Iorgovan, A., Muraru, I., Vasilescu, F., & Vida, I. (1992). *Constituția României, comentată și adnotată/The Constitution of Romania, commented and annotated. R.A. Monitorul Oficial/Official Monitor*, 85.

Muraru, I., & Tănăsescu, E.-S. (. (2023). *Constituția României, Comentariu pe articole/ The Constitution of Romania, Commentary on articles, 3rd Ed.* Bucharest: C.H. Beck.

Niță, A. -J. (2022). *Dreptul la un nivel de trai decent și componentele sale esențiale/The right to a decent standard of living and its essential components.* Bucharest: Universul Juridic.

Vedinaș, V. (2022). *Codul administrativ comentat/Commented Administrative Code, Vol I.* Bucharest: Universul Juridic.